

учасниками різноманітних наукових конкурсів, наприклад, «Польща – твій найближчий сусід», «Ю.І. Крашевський і Житомир», орфографічного конкурсу з польської мови, організованого Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника і Посольством Республіки Польща в Україні (2014 р.) тощо. Щороку студенти ЖДУ відправляють свої напрацювання у Польщу на конкурс «Науковий дебют. Сталий розвиток». Кращі роботи друкуються у Польщі та у Житомирі [5].

Полікультурному вихованню студентської молоді сприяють різноманітні літературно-художні заходи, наприклад, святкування річниць незалежності та Дня Конституції Польщі, перегляд польських художніх фільмів, прослуховування компакт-дисків творів польських композиторів, зустрічі з діячами польської культури. Студенти беруть активну участь у виставах польського театру імені Крашевського (спектаклі «Przed sklepem jubilera», «Moral pani Dulskiej», «Baladyна»).

Діяльність Центру полоністики отримала визнання у наукових та громадських колах України та Польщі, була відзначена срібною медаллю у номінації «Упровадження здобутків педагогічної науки в освітню практику» на Всеукраїнській виставці «Сучасна освіта в Україні» (січні

2008 р.), за збереження польських традицій і культури Урядом Польщі директора Центру полоністики нагороджено медаллю «Pro memoria» (2008 р.) та Срібною медаллю Wspólnoty Polskiej (2014 р.).

Одже, полікультурне навчання та виховання, що здійснюється у Центрі полоністики ЖДУ, відповідає потребам часу, воно перетворює навчальний процес у польсько-український діалог культур.

Список використаних джерел та літератури:

1. Державний стандарт України з іноземної мови. – К., 2003.
2. Перотті А. Виступ на захист полікультурності. – Париж: Вид-во Ради Європи, 1994. – 127 с.
3. Етнічні спільноти України: Довідник / Інститут етнічних, регіональних та діаспорознавчих студій. – К.: Фенікс, 2001. – 252 с.
4. Сухомлинська О.В. Етнопедагогіка – засіб полікультурного виховання // Український оглядач. – 1994. – № 8. – С. 35.
5. Сталий розвиток: проблеми та перспективи: зб. наук. праць / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. – 412 с.

Олександр Неприцький, Тетяна Неприцька (Вінниця, Україна)

СУСПІЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ВИМІР ГМІНИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Abstract

The article studies the social and legal aspects of a gmina as the smallest administrative structure in Poland. The study determines the variety of functions and cognitive fields covered by this term, including a community, a legal subject, a legislative, executive and judicial body etc. Because of this complexity and a multilevel role of a gmina the legislative regulations of gmina functioning are rather intricate, but at the same time its importance for the state and the citizens is indisputable.

Key words: *gmina, Poland, administrative structure, civic society, local self-government.*

Місцеве самоврядування є безперечно вагомою та багато в чому визначальною ланкою системи управління державою. Вона є одним із детермінуючих чинників добробуту населення держави, адже саме місцева влада знаходиться, та би мовити, «найближче» до пересічних громадян, найкраще знає їх потреби та настрої та може адаптуватися у відповідності до цих потреб, щоб максимально їм відповідати та їх задовольняти.

В контексті заявленого в нашій державі процесу реформування адміністративно-територіального устрою, а разом із ним і системи місцевого самоврядування, питання вивчення позитивного та негативного досвіду, а також запровадження кращих практик, котрі мають наші сусіди, є вкрай актуальним та важливим. Вивчення досвіду Республіки Польща є для України особливо корисним з огляду на ряд факторів. По-перше, Польща є слов'янською державою, отже можемо говорити про певну етнокультурну спорідненість, а отже легшу адаптацію правових норма та практик. По-друге, Республіка Польща історично пройшла подібний шлях трансформації від соціалістичної держави до побудови громадянського суспільства та членства в ЄС, що теж робить досвід цієї країни особливо для нас цінним.

Вивченням питань адміністративно-територіальної структури Республіки Польща та можливістю адаптації польського досвіду в Україні займалися такі науковці як С. Татусяк, А. Кавунець, Л. Юрчук, О. Гаврилов, О. Скороход, та інші. Але дані вчені та громадські діячі зосередили свою увагу в основному на структурному та функціональному аспектах місцевого самоврядування, залишаючи дещо поза увагою суспільно-правовий вимір питання, та давали аналіз структури в цілому, а не окремої ланки загальної системи.

Метою даної статті є проаналізувати суспільний та правовий вимір гміни, як найменшої адміністративно-

територіальної одиниці в Польщі, в системі місцевого самоврядування Республіки Польща.

В 1993 році Республіка Польща ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування [1], що містить найбільш визнані, на сучасному етапі, підходи до місцевого самоврядування. Відповідно до Ст. 3 п.1 «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення».

Місце органів територіального самоуправління у Польщі не є однозначним. В Конституції Республіки Польща 1997 року Ст. 10 п.2 записано, що «Законодавчу владу здійснює Сейм і Сенат, виконавчу владу – Президент Республіки Польщі та Рада Міністрів, а судову владу – суди і трибунали» [2]. Як бачимо, у переліку відсутні органи місцевого самоврядування. Однак, «немає жодних раціональних причин, щоб не висловити думку, що місцеве самоврядування, у правовому сенсі, є невід'ємною інституцією в широкій і розгалуженій державній структурі в системі виконавчої влади» [7, с.219].

Ст. 15 п.1 тієї ж Конституції вказує, що територіальний устрій забезпечує децентралізацію державної влади. Із поняттям децентралізації іманентно пов'язується надання та гарантування окремим одиницям територіального самоуправління права на самостійність у прийнятті та реалізації рішень [3]. Гміни були першими, порівняно із інституціями локального та регіонального рівня, що з'явилися пізніше. Правові інструменти підтвердили визнання гмін самоврядними одиницями, і зробили їх ключовим елементом структури місцевого самоврядування. У соціальному і адміністративно-правовому полі гміна стала одночасно і громадою, що проживає на певній території, і самою

територією, окресленою адміністративно-територіальним поділом. Таким чином, гміна набула яскраво вираженого суспільного виміру.

Стаття 16 Конституції стверджує, що місцеве самоврядування бере участь у реалізації державної влади. Але, державні функції виконує від власного імені та під свою відповідальність. Головний Адміністративний Суд постановив, що не дивлячись на те, що «Конституція не має чіткої дефініції органу державної влади, але з її змісту слідує, що одиниці територіального самоуправління реалізують такі владні функції» [6]. Це відбувається через органи самоуправління, яким надані відповідні компетенції.

В Ст. 11 Закону про гмінне самоврядування [5] зазначено, що влада самоврядної громади гміни може бути реалізована у двох формах: безпосередній – шляхом виборів та референдумів, або опосередкованій – через органи гміни. З метою чіткої та ефективної реалізації важливих функцій, що доручені гміні, сформульований принцип опосередкованого здійснення владних повноважень (Ст. 169 Конституції). Це означає, що виконання завдань та прийняття рішень в гміні здійснюється за посередництвом уповноважених на це органів. З часу відновлення місцевого самоврядування в 1990 р. у Польщі існує дихотомічний поділ органів гміни, що знайшов своє закріплення на конституційному рівні. Ст. 169 Конституції поділяє органи одиниць місцевого самоврядування на законодавчі й контролюючі та виконавчі. Проте, питання, що стосуються участі гміни у державному владному механізмі достеменно не регулюється, і передбачалося, що вони будуть деталізовані під час законотворчого процесу. Створення внутрішньої структури одиниць місцевого самоврядування делегувалося безпосередньо законодавчим органам цих інституцій. А рамки діяльності визначалися законодавством. Питання, що стосувалися проведення виборів до органів гміни врегульовувалися окремими законами. На даний час – це Вибірчий кодекс [4], що замінив законодавчі акти, які до цього часу регулювали дану сферу.

Юля Окуньовська (Вінниця, Україна)

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПОЛЬЩІ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ

Abstract

The development of a Polish democratic independent state, its integration into the world community, reforms and changes at all levels of social life required fundamental theoretical work on solving the existing problems of the socio-humanitarian sphere.

Key words: *socio-humanitarian space, non-governmental organizations, "the third sector", society.*

Досвід зарубіжних країн свідчить, що кожне демократичне суспільство засновувало своє соціальне забезпечення на трьох складових: вільній ринковій економіці, представленій підприємницьким сектором; демократично обраній владі, представленій посадовими особами центральної та місцевої влади; і добровільними громадянськими інститутами, що включають, головним чином, громадські організації – незалежний сектор або ж «третій сектор».

Мета статті полягає у вивченні впливу громадських організацій Польщі на визначити особливості становлення та розвитку громадських організацій на початку 90-х років ХХ ст., охарактеризувати вплив «третього сектору» на формування соціогуманітарного простору.

Вивчення діяльності громадських організацій у соціогуманітарній сфері знайшло відображення у працях польських істориків, зокрема, Збігнева В. [1], Гротковського М. [2] та соціолога – Римші М. [3]. Серед українських науковців дана тема частково висвітлена у працях: Буко С. Л. [4], Дементова О. [5], Миндри Л. В. [6], Хожило І. І. [7].

Джерельною базою дослідження стали закони республіки Польща: Закон «Про громадські об'єднання» [8], Закон «Про

Відповідно до Закону про гмінне самоврядування, органами гміни є рада гміни та вуйт (бурмістр – для малих міст, президент міста – для великих міст). При цьому, рада гміни є органом системи законодавчої влади, а вуйт – виконавчої.

Таким чином, гміна у польській системі місцевого самоврядування – це багатогранний елемент, що уособлює, одночасно, територію і населення, включає органи виконавчої та законодавчої влади і є ключовим елементом всієї системи територіального самоуправління. Гміна є одиницею громадської єдності, джерелом та основою формування та функціонування громадянського суспільства. Саме така комплексна та багаторівнева роль гміни робить її особливо важливою адміністративно-територіальною одиницею Республіки Польща.

Список використаних джерел та літератури:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс] http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Конституція Республіки Польща от 2 апреля 1997 г. [Електронний ресурс] <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>
3. J. Starościk, Prawo administracyjne, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, s. 81.
4. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.), zwana dalej K.w
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.), zwana dalej u.s.g.
6. Wyrok NSA z dnia 25 maja 2010 r., sygn. akt I FSK 761/2009, LexPolonica nr 2358995
7. Z. Niewiadomski (red.), System prawa administracyjnego, Podmioty administrujące, C.H. Beck Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2011, t. 6

територіальне самоврядування» [9], Закон «Про діяльність громадської користі та волонтерів» [10] та Конституція Республіки Польща [11].

Формування громадського сектору у Польщі було закономірним явищем, яке відображало зміни у політичному та соціальному житті суспільства.

Відповідно до Закону «Про громадські об'єднання» від 1989 р. розпочався процес законодавчого оформлення та реєстрації громадських організацій, як повноправного суб'єкта польського суспільства. [8]

У 2003 р. було прийнято Закон «Про діяльність громадської користі та волонтерів» прийнятий 24 квітня. Діяльністю громадської користі визначалась діяльність, яка велася громадськими організаціями для вирішення суспільних завдань у сферах соціальної допомоги, благодійної діяльності, науки, освіти і виховання, допомоги жертвам катастроф, стихійних лих, збройних конфліктів і воєн у країні та закордоном, та ін. [10].

Практика демократії світу свідчить, що громадянське суспільство не може існувати без розвинутої мережі неприбуткових, насамперед, неполітичних, об'єднань громадян, яка забезпечує участь громадськості в процесі